

ӘЛ-ФАРАБИ атындағы ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ АЛЬ-ФАРАБИ

**«ТҰРАҚТЫ ДАМУ МҮДДЕСІ ҮШІН ҚАЗАҚСТАНДЫҚ
БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕГІ ҮЗДІКСІЗ ДАМУ ПАРАДИГМАСЫ:
ТӘЖІРИБЕ МЕН ПЕРСПЕКТИВАЛАР» АТТЫ
V Халықаралық ғылыми және оқу-әдістемелік конференцияның
ғылыми және оқу-әдістемелік мақалалар
ЖИНАҒЫ-2**

СБОРНИК-2
научных и учебно-методических статей
**V Международной научно-методической конференции
«ПАРАДИГМА НЕПРЕРЫВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ
В СИСТЕМЕ КАЗАХСТАНСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ
ДЛЯ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ:
ПРАКТИКА И ПЕРСПЕКТИВЫ»**

MATERIALS-2
of scientific and methodological articles of
**V International scientific and methodological conference
«LIFE-LONG LEARNING PARADIGM
IN THE SYSTEM OF KAZAKHSTANI EDUCATION
FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT:
PRACTICE AND PERSPECTIVES»**

Алматы 2024

ӘЛ-ФАРАБИ атындағы ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ АЛЬ-ФАРАБИ

«ТҰРАҚТЫ ДАМУ МҮДДЕСІ ҮШІН ҚАЗАҚСТАНДЫҚ БІЛІМ
БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕГІ ҮЗДІКСІЗ ДАМУ ПАРАДИГМАСЫ:
ТӘЖІРІБЕ МЕН ПЕРСПЕКТИВАЛАР» АТТЫ
V Халықаралық ғылыми және оқу-әдістемелік конференцияның
ғылыми және оқу-әдістемелік мақалалар
ЖИНАҒЫ-2

СБОРНИК-2
научных и учебно-методических статей
V Международной научно-методической конференции
«ПАРАДИГМА НЕПРЕРЫВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В СИСТЕМЕ
КАЗАХСТАНСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ ДЛЯ УСТОЙЧИВОГО
РАЗВИТИЯ: ПРАКТИКА И ПЕРСПЕКТИВЫ»

MATERIALS-2
of scientific and methodological articles of
V International scientific and methodological conference
«LIFE-LONG LEARNING PARADIGM IN THE SYSTEM OF
KAZAKHSTANI EDUCATION FOR SUSTAINABLE
DEVELOPMENT: PRACTICE AND PERSPECTIVES»

Алматы
«Қазақ университеті»
2024

process, so that they are more engaged and self-motivated. However, achieving "authenticity" could be very difficult. The author of the website *PBLWorks* Ramour thinks "authenticity" can be divided into three levels: "untrue", "somewhat true", and "completely true". "Untrue" means that the work done by the student does not resemble social life, work, or does not have an impact on anything other than academic purposes.

"Somewhat real" refers to the assignment that students do to simulate the world outside of school. For example, Wax Museum Project is a popular unit design in many English-speaking countries where teachers, as the curator, ask students to play the role of celebrities to design a display board and a speech to "introduce themselves" by dressing up as a celebrity. In such cases, the results created by the students can be the knowledge that their audience need, but the scope of sharing is mostly limited in schools. Another example here, please allow me to share, is the one my colleagues and I designed for the "Hobbies and Interest" unit. Students are encouraged to use AI tools to create web pages or app manuals that support their interests. Therefore they not only learned related vocabulary, but also skills to investigate user preferences, simplify the user handbooks, ask questions to AI tools, etc. In addition to guidance, we also organized an "investment conference" at the final project presentation, which pushed students to excel in designing to win the most amount of investment, making the whole process very close to the real software development project.

"Completely authentic" means that the work done by the students is real to their life experience, or that the work has a direct impact on the real world. The example I would mention is the one we planned for Grade 4 students, designing a new lunch menu for the school cafeteria. It's a completely real fusion project which combines Science, English, Arts and Maths subjects together.

Conclusion. These pedagogical case studies underscore the significance of problem-solving capabilities, facilitate through project-based learning. Research substantiates project-based learning as an efficacious student-centered teaching strategy, enhancing learners' academic knowledge, communication, self-regulation, positive thinking, problem-solving, and teamwork skills, while the use of AI tools mainly furnishes students with opportunities for communicating in authentic English with the AI, receiving helps in digital skills and scientific inquiry.

Reference

1. Katy Farber (2017). Real and Relevant: A Guide for Service and Project-Based Learning
2. UNESCO, (2019) Digital Library, Artificial intelligence in education: challenges and opportunities for sustainable development

УДК 82:801.6;82-1/-9.

Мурзатаева А.Т. *, Мәтбек Н.Қ. **

А.ҚЫРАУБАЕВАНЫҢ ҚАЗАҚ ӘДЕБИЕТТАНУЫНА ҚОСҚАН ҮЛЕСІ

Аңдатпа.

Бұл мақалада белгілі ғалым, аса құрметті қаламгер, әдебиеттанушы А.Қыраубаеваның әдебиеттануға қосқан үлесі, әрі оның ғылым жолындағы ізденістері мен еңбектері жайлы айтылады. Ұстазы Б.Кенжебаевтың ізін жалғастырып, қанаты талмай еңбек еткен А.Қыраубаеваның аты жадымызда мәңгілік есте қалады, оның қазақ әдебиеттану ғылымына қосқан зор еңбегін бағалау, өскелең ұрпаққа ол жайлы айтып отыру қазіргі және болашақ әдебиеттанушы ғалымдардың міндеті.

---

* Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ филология факультеті, «Қазақ тілі және әдебиеті» мамандығының 3-курс докторанты, Алматы Қазақстан. E-mail: aigera1983@mail.ru

** доцент, ф.ғ.к., ҚазҰУ филология факультеті, «Қазақ әдебиеті және әдебиет теориясы» кафедрасының аға оқытушысы, Алматы Қазақстан. E-mail: nursulu.m@mail.ru

Түйін сөздер: педагог, ғалым, әдебиеттану, туынды, зерттеуші.

Аннотация.

В данной статье рассказывается о вкладе известного ученого, уважаемой писательницы, литературоведа А. Кыраубаевой в литературоведение, а также о ее исследованиях и работах в области науки. Имя А.Кыраубаевой, которая пошла по стопам своего учителя Б. Кенжебаева и работала не покладая рук, навсегда останется в нашей памяти. Долг нынешних и будущих литературоведов оценить ее большой вклад в казахскую науку литературы и рассказать о ней подрастающему поколению.

Ключевые слова: учитель, учёный, литературоведение, труд, исследователь.

Abstract.

This article describes the contribution of the famous scientist, respected writer, literary critic A. Kyraubaeva to literary criticism, as well as her research and work in the field of science. The name of A. Kyraubaeva, who followed in the footsteps of her teacher B. Kenzhebaev and worked tirelessly, will forever remain in our memory. It is the duty of current and future literary scholars to evaluate her great contribution to the Kazakh science of literature and tell the younger generation about her.

Key words: teacher, scientist, literary criticism, work, researcher.

Филология ғылымдарының докторы, профессор-педагог, Алма Қыраубаеваның 70 жылдығына арналған шара барысында облыстық ішкі саясат басқармасының басшысы Айдын Қайруллаев былай деген болатын: – Мемлекет басшысы Н.Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» мақаласында: «Алдымен сананы жаңғыртуды мақсат ете отырып, жаңғыру елдің ұлттық рухани тамырынан нәр алатындықтан ол адам баласына қызмет етеді» деді. Ұлт көшбасшысы ұлттық кодты сақтаумен ғана жаңа белеске шығатынымызды атап өтті. Қазіргі таңда бағдарламада көрсетілген нақты тапсырмалар бойынша ауқымды жұмыстар атқарылуда. Соның бірі – «Туған жер» бағдарламасы. Сыр өңірінде бұл бағдарлама аясындағы шаралар 15 қарашадан бастау алды. Біз туған жердің танымал тұлғаларын білуіміз және оларды құрметтеуіміз керек. Олардың ғибратты ғұмыры жас ұрпаққа үлгі-өнеге. Сондай тұлғалардың бірі ұлағатты ұстаз, ғалым – Алма Қыраубаева. Өз кәсібінде адалдықтан айнымаған, ғылымның көкжиегін кеңейтуге сүбелі үлес қосқан, ұлттық дәстүрді жаңғыртуда ерен еңбек сіңірген Алма Мүтәліпқызының есімін жерлестері, шәкірттері зор мақтанышпен еске алады, – деп басқарма басшысы өз пікірін білдірген еді [1].

Танымал ғалым, филология ғылымдарының докторы, профессор А.Қыраубаева қазақ әдебиеті тарихының ежелгі дәуірінің бастау көзі болып табылатын көне дәуір ескерткіштерін зерттеген, сол кезеңнің көрнекті әрі аса құнды әдеби мұраларының халықтың таптырмас асыл қазынасына айналуына орасан зор үлес қосқан ғалымдардың бірі.

Кезінде бұл дәуір әдебиетінің түбегейлі зерттелуі керектігін қазақ әдебиеттану ғылымының алдына проблема етіп қойып берген ғалым Б.Кенжебаев екендігін айтқан А.Қыраубаева ежелгі әдебиетіміздің бұл дәуірін тұтас қарастыратын қазақ тілінде басылып шыққан арнайы зерттеудің жоқтығына тоқталған еді. Ол аталған дәуірдің жекелеген ескерткіштері 1967 жылы «Ертедегі әдебиет нұсқаларында», Б.Кенжебаевтың «Қазақ әдебиет тарихының мәселелері» (1974) атты кітабында, Х.Сүйіншәлиевтің «Қазақ әдебиетінің қалыптасуы кезеңдерінде» (1969), «Ғасырлар поэзиясында» (1987) сөз болғандығын, сондай-ақ, ежелгі әдебиетіміздің дәуірлерін арнайы зерттеген М.Мағауин, Н.Келімбетов, М.Жолдасбеков еңбектерінде құнды пікірлер кездесетіндігін алға тартып, аталмыш ғалымдардың еңбектерінің қатарын өзінің «Ғасырлар мұрасы» (1988), «Шығыстық қисса-дастандар» (1997) атты ғылыми зерттеулерімен, «Ежелгі әдебиет» (1996), «Ежелгі дәуір әдебиеті» (2001), «Махаббатнама» (1985), «Түркі әдебиеті» (1988) деген оқу құралдарымен толықтыруы өзіне кеңесші аға, кемел ұстаз болған профессор Б.Кенжебаевтың көне түркі әдебиетін зерттеуге қатысты айтқан ғылыми ұстанымының жалғастырушысы екендігін дәлелдеуі болса керек. Бұл туралы өзі де: «Еңбегімді профессор Бейсембай Кенжебаевтың жадымда мәңгі сақталатын жарқын бейнесіне арнаймын» деген болатын [2].

Көне түркі әдебиетін зерттеуді алдына мақсат етіп қойған А.Қыраубаева ҚазҰУ-де оқытушылық қызмет атқарып жүріп, Б.Кенжебаевтың басшылығымен «Қисас-и рабғузи» мен «Махаббатнаманың» идеялық көркемдік ерекшеліктері» атты кандидаттық диссертация

қорғайды. Кейін бұл еңбегін «Ғасырлар мұрасы» (1988) деген атаумен монографиялық еңбек етіп жариялайды.

Ғалымның «Ғасырлар мұрасы» зерттеуінің 3-тарауы «Тыңтума әдебиет. «Махаббатнама» деп аталады. Ғалым бұл зерттеуіне дейін - 1985 жылы Хорезмидің «Махаббатнама» дастанының транскрипциясын жасап, қазақ тіліне аударып, ғылыми алғы сөзін жазып «Жалын» баспасынан тұңғыш рет жеке кітап ретінде басып шығарды. Бұл өз кезеңі үшін әдеби жәдігерлердің жетістік-кемшілігі болып жатса да, қазақ оқырманына жете беруіне жасалған игілікті қадам еді. Ғалым зерттеуінде: «Біз «Махаббатнаманы» түпкі бастаулары V-VIII ғасырларда жатқан ежелгі әдебиетіміздің XIII-XIV ғасырлардағы елеулі көркем туындысы деп, өз тұсындағы жер жүзі мәдениетіндегі озық ағымдармен байланысты, сонымен қатар берідегі қазақ поэзиясының тіл, стиль дәстүріне қатысты деп қараймыз» [3, 66],-деп жоғары баға береді. «Махаббатнама» — көне дәуірдегі жазба ескерткіштердің ішіндегі ең бір мәнді, өте қызықты дастан. Дастанның екі көшірмесі бар. Бірі ұйғыр әрпімен, екіншісі араб әрпімен жазылған. Ұйғыр әрпімен жазылғаны — ертерек кездегі көшірмесі (1432). Араб көшірмесі кейінірек жазылған (1503—1509). Екеуі де ғылымда танылған, транскрипцияланып, белгілі дәрежеде зерттелген. Түркі тілдерінің ішінде өзбек, қазақ тілдеріне толық тәржімаланған. «Ежелгі әдебиет дәстүрі» атты 4-тарауда бұрынғы араб, парсы ақындары жазып кеткен сюжеттерді түркі тілінде қайта жаңғыртып жазушылық дәстүрінің көрінісін зерттейді.

Ғалым бұдан әрі XIV ғасырда өмір сүрген Насируддин Бурхануддин Рабғұзидің «Қиссас-ул-әнбия» («Пайғамбарлар қиссасы») атты әдеби шығармасы туралы баяндай келе, Алтын Орда дәуірі мұраларына жататын бұл туындыға сол кезеңдегі әлеуметтік-қоғамдық жағдайдың еткен әсеріне, туындының жанрлық табиғатына, ерекшелігіне, дәстүр мен жалғастығына тоқталады. «Рабғұзи қиссалары» жөнінде ғалым былай деп жазады: «Рабғұзи қиссалары» сөз болып отырған бір дәуір әдебиетінің жинағы, хрестоматиясы, әр түрлі жанрдағы шығармалары қамтылған өз дәуірі әдебиетінің негізгі ерекшеліктерін аңғартатын құнды мұра». Ал Хорезмидің «Махаббатнамасы» жайлы «Түпкі бастаулары V-VIII ғасырларда жатқан ежелгі әдебиетіміздің XIII-XIV ғасырлардағы елеулі көркем туындысы деп, өз тұсындағы жер жүзі мәдениетіндегі озық ағымдармен байланысты, сонымен қатар бергідегі қазақ поэзиясының тіл, стиль дәстүріне қатысты деп қараймыз» деген ойға қонымды түйін түйеді. Академик-жазушы С.Мұқановтың «Қазақ халқының рухани мәдениетінде қиссалар елеулі орын алады» деген пікіріне сүйене отыра, «Қиссалардың әдебиетіміздің бұрынғы – соңғы тарихымен дәстүрлі байланысы, шығыс халықтары әдебиетімен сабақтастығы, әдебиетімізден алатын орны, т.б. мәселелер кең зерттеуді керек етеді. Қисса жанрын зерттеп білу әдебиеттегі шығыс дәстүрі дейтін үлкен мәселелердің де беттерін ашпақ» – деп, болашақ зерттеушілерге жол көрсетіп, жөн сілтейді [4].

Ғалым XIII-XIV ғасырлардағы шығармаларға бір өлшеммен қарауға болмайтынын, бұл уақыттағы туындылардың бірқатары аудармаға жақын болса, бірқатарының нәзіралық сипаты басым, кей шығармаларда екі әдістің де қатар қолданылуы сезілетіндіктен, мұндай туындыларды «аударма-нәзира» деп айту шындыққа біршама жақын келетіндігін ескертеді. Қысқаша айтқанда, еңбекте Рабғұзидің «Қиссас-ул-әнбия» әдеби шығармасының тақырыптық, жанрлық, көркемдік сипаттары жан-жақты ашылады. Ғалымның Алтын Орда дәуірі туралы зерттеген еңбегін жоғары бағалаған Р.Нұрғали аталмыш дәуір әдебиетін тексерген А.Қыраубаева ұстазы Б.Кенжебаевтың негізгі концепциясы мен басты тұжырымдарын дамыта түсті, жаңа фактілер арқылы айқындады, соны пікірлермен толықтырды десе (Телағыс. 1986), Х.Сүйіншәлиев өзінің «Қазақ әдебиеті тарихы» (1997) еңбегінде «Қисас-ул-рабғұзи» өз зерттеушісін тапты деп оң бағасын берген болатын.

Ғалымның «Шығыстық қисса-дастандар» монографиясы қазақ әдебиетінің бұрындары зерттелінбей келген тұтас бір саласын егжей-тегжей қарастырып, ерекше бақылады. Бұл көлемді зерттеу еңбегінде «Мың бір түн», «Тотынама», діни, «Шахнама» желілері, сондай-ақ

Ортаазиялық сюжеттер бойынша нәзира үлгісімен жазылған қазақ дастандары жеке ғылыми мәселе ретінде кеңінен қарастырылды.

Ғалым қазақ қиссаларын тақырыптық, сюжеттік жағынан түрлерге топтастырып, олардың көркемдік, идеялық бағыттарын айқындаған.

Зерттеушілер А.Қыраубаеваның ғалым ретінде алдына екі түрлі мақсат қойғандығы жайлы айтады. Оның біріншісі, әлі зерттелінбей жатқан әдеби құндылықтарды ғылыми тұрғыдан игеру болса, екіншісі, сол игерілген қазынаны туған халқының кәдесіне жарату болған. Бір туар ұлы тұлға Алма Қыраубаеваның әдебиеттануға қосқан орасан зор еңбегін бағалап, жан-жақты зерттеуіміз біздің және болашақ ғалымдардың міндеті бола бермек.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Батталова А. Ежелгі дәуір әдебиеттің зерделі зерттеушісі // Қызылорда облыстық "Сыр бойы" газетінің сайты, 21 мамыр, 2022.
2. Алтынбекова С.А. Алма Қыраубаева - әдебиеттанушы ғалым, кемеңгер ұстаз ғылыми жоба // <https://botana.biz/prepod/drugoe/oeywyate.html>
3. Қыраубаева А. Ғасырлар мұрасы.- Алматы: Мектеп, 1988.
4. Әбсадық Ж. Үлкен жүректі адам // <https://qazaqadebiati.kz/10384/mytylmajtyn-alma>

ӘӨЖ 373

Мустафаева Г.Т.*

БАСТАУЫШ СЫНЫПТА ОҚЫТУ ТӘЖІРИБЕСІНДЕГІ МҰҒАЛІМ ІЗДЕНІСІ

Аңдатпа

Бұл мақалада бастауыш сынып оқушыларының шығармашылық ойлауын дамытудың өзектілігі мен нақты әрекеттерді жоспарлауға, қолдануға мүмкіндік беретін тиімді әдістер қарастырылады. Педагог тәжірибесіндегі іс-әрекеттегі зерттеу тәсілін қолданып, рефлексиялау кезеңімен ұштастырған. Мақсатқа негізделген қалыптастырушы бағалаудың тиімділігіне тоқталған.

Тірек сөздер: бастауыш сынып, шығармашылыққа баулу, шығармашылық сабақтар, зерттеу әдісі, әдіс-тәсілдер.

Аннотация

В данной статье рассматриваются актуальность развития творческого мышления младших школьников и эффективные методы, позволяющие планировать, применять конкретные действия. Педагог применил в практике деятельностный подход к исследованию в сочетании с этапом рефлексии. Остановился на эффективности целенаправленной формирующей оценки.

Ключевые слова: начальный класс, приобщение к творчеству, творческие занятия, метод исследования, методы и приемы.

Abstract

This article discusses the relevance of the development of creative thinking of Primary School students and effective methods that allow you to plan, apply specific actions. He used a research approach in the practice of the teacher in action, combined with the reflection stage. The effectiveness of goal-based formative assessment is emphasized.

Keywords: elementary class, introduction to creativity, creative activities, research method, methods and techniques.

Шығармашылық – бұл адамдардың өмір шындығында өзін-зі тануға ұмтылуы, ізденуі. Өмірде дұрыс жол табу үшін адам дұрыс ой түйіп, өздігінен сапалы, дәлелді шешімдер қабылдай білуге үйренуі қажет. адам бойындағы қабілеттерін дамытып, олардың өшуіне жол бермеу, оның рухани күшін нығайтып, өмірден өз орнын табуға көмектеседі.

* Төле би атындағы №8 гимназияның бастауыш сынып мұғалімі, Тараз қаласы, Жамбыл облысы, Қазақстан